



Vilnius, 2017 m. rugsėjo 13 d.

CDL-WCCJ-GA(2017)007

Pasaulio konstitucinės justicijos konferencijos IV kongresas

Vilnius, Lietuva, 2017 m. rugsėjo 11–14 d.

TEISĖS VIRŠENYBĖ IR KONSTITUCINĖ JUSTICIJA ŠIUOLAIKINIAME PASAULYJE

VILNIAUS KOMUNIKATAS

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo maloniu kvietimu Pasaulio konstitucinės justicijos konferencija (toliau – Pasaulio konferencija) 2017 m. rugsėjo 11–14 d. Vilniuje surengė savo IV kongresą.

Šiuo metu Pasaulio konferencija vienija 111 konstitucinių teismų, konstitucinių tarybų, aukščiausiųjų teismų ir konstitucinių kolegijų (toliau – konstituciniai teismai) iš visų penkių žemynų. Ji skatina konstitucinę teisingumą (suprantamą kaip konstitucinė priežiūra, taip pat jurisprudencija žmogaus teisių srityje) kaip pagrindinį demokratijos, žmogaus teisių apsaugos ir teisės viršenybės elementą (Pasaulio konferencijos statuto 1 straipsnio 1 dalis).

IV kongrese dalyvavo 91 konstitucinio teismo ir lygiavertės institucijos delegacijos, iš viso 422 dalyviai.

IV kongreso tema, kurią pasiūlė priimančiosios šalies Teismas ir patvirtino Pasaulio konferencijos Biuras, – „Teisės viršenybė ir konstitucinė justicija šiuolaikiniame pasaulyje“. Ši IV kongreso tema buvo suskirstyta į keturias potemes:

- 1) Teisės viršenybės sampratų įvairovė;
- 2) Nauji iššūkiai teisės viršenybei;
- 3) Teisė ir valstybė;
- 4) Teisė ir žmogus.

Remdamiesi klausimyno atsakymais, kiekvieną potemę pristatė pagrindiniai pranešėjai, o paskui jas aptarė IV kongreso diskusijų dalyviai. Baigiamojoje sesijoje pagrindinius pranešimus ir kiekvienos sesijos diskusijas apibendrino specialiai paskirti pranešėjai.

Nors teisės viršenybės principas kiekvienoje valstybėje aiškinamas specifškai, šiuolaikiniame pasaulyje jis yra kiekvienos teisės sistemos kertinis akmuo ir glaudžiai susijęs su demokratija ir žmogaus teisių apsauga. Teisės viršenybė yra visuotinai pripažįstamas, nuo konstitucijos neatsiejamas principas. Pagal jį, kaip pagrindinį konstitucinį principą, reikalaujama, kad teisė būtų grindžiama tam tikromis visuotinėmis vertybėmis, taigi jis iš esmės slypi kiekviename konstituciniame klausime.

Pagal savo konstitucinę kompetenciją konstituciniai teismai užtikrina pagarbą nacionalinėms konstitucijoms ir jų įgyvendinimą, taip pat daro didelę įtaką formuojant teisės viršenybės principo turinį. Įvairūs šio principo aspektai atskleidžiami konstitucinės justicijos praktikoje. Konstitucinės justicijos poveikis teisinės valstybės stiprinimui ir asmens teisių apsaugos užtikrinimui yra toks pat svarbus, kaip ir suinteresuotumas jį tirti.

Yra daug konstitucinių sistemų, o konstitucinių teismų įtaka priklauso nuo atitinkamų jų konstitucijų jiems suteiktų įgaliojimų.

Be pagrindinės temos, vadovaujantis mūsų ankstesnių kongresų praktika, IV kongrese taip pat buvo įvertinta, kaip įgyvendinamas konstitucinių teismų Pasaulio konferencijos narių nepriklausomumas.

Šiuo klausimu IV kongrese vykusiose diskusijose paaiškėjo, kad ne vienas teismas yra patyręs atitinkamos savo šalies vykdomosios ar įstatymų leidžiamosios valdžios, taip pat žiniasklaidos spaudimą. Tai paprastai nutinka, kai teismai priima sprendimus, nepatinkančius kitoms valstybės valdžios institucijoms arba politikos atstovams. Keletas teismų yra susidūrę su aštria ir nepagrįsta kritika.

IV kongreso dalyviai ragina teismus Pasaulio konferencijos narius priešintis spaudimui ir priimti sprendimus tik remiantis jų atitinkamų šalių konstitucijomis ir jose įtvirtintais principais. To paties lygmens teismų tiek regioniniuose forumuose, tiek Pasaulio konferencijoje reiškiamas solidarumas gali būti naudingas su spaudimu kovojančiam teismui. Pasaulio konferencija yra pasirengusi per savo Biurą teikti geranorišką pagalbą spaudimą patiriantiems teismams, jei jie to pageidautų. Pasaulio konferencija smerkia bet kokius atitinkamos šalies konstitucijai prieštaraujančius mėginimus bet kurioje šalyje pažeisti teisės viršenybės principą.

Pasaulio konferencijos 2-oji Generalinė asamblėja pakeitė Pasaulio konferencijos statutą ir išrinko Džibučio Konstitucinę Tarybą bei Dominikos Respublikos, Indonezijos ir Italijos konstitucinius teismus Biuro nariais iki kitos eilinės Generalinės asamblėjos, kuri vyks 2020 m. (Statuto 4 straipsnio b punkto 1 dalis).

Pasaulio konferencijos Biuro 12-ajame posėdyje (įvyko 2017 m. rugsėjo 11 d. Vilniuje) buvo patvirtinta Europos Tarybos Venecijos komisijos, kuri veikia kaip Pasaulio konferencijos Sekretoriatas, finansinė ataskaita.

Biuras pritarė Alžyro Konstitucinės Tarybos pasiūlymui Pasaulio konferencijos V kongresą 2020 m. surengti šioje šalyje.

Pasaulio konferencijos nariai ir visos kitos IV kongreso dalyvių delegacijos reiškia nuoširdžią padėką Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui už svetingą priėmimą ir puikų organizacinį darbą rengiant IV kongresą, o Venecijos komisijai – už svarią pagalbą kaip Sekretoriatui.